

je bila njena streha prvotno strmejša. Tu so ohranjeni še trije baročni angelčki.

Resume: Jugovzhodna cerkve je do leta 1829 stala ogromna lipa, na mestu katere so leta 1830 vsadili dve, od katerih ena še stoji. Na mestu cerkve je bil "čudežni" studenec, ki se je stegnil v star rimski sarkofag. Na lipi je bila pritrjena stara podoba MB, pred katero so se vršile razne pobožnosti. Pozneje so podobo prestavili v Golobovo kapelo, to pa je med leti 1621-1633 nadomestila sedanja cerkev, pri katere izgradnji so se najbolj izkazali člavi družine Gigič (morda Kekec?). Cerkev pozneje ni doživljala prezidav, zamenjala pa je prvotno opravo ter dobila sedanjo večinoma Holzingerjevo. Cerkev je bila juršinska podružnica, l. 1789 je postala samostojna kuracija, l. 1870 pa župnija.

Okolica: Pokopališče je iz leta 1789., povečano pa je bilo l. 1840. Cerkvena hiša iz leta 1630, popravljena 1700 in podrti 1956, je stala zahodno sedanjega župnišča, ki je leta 1913 zgrajen. Na tem mestu je stala stara šola iz l. 1833, ki je bila podrti 1913. Sedanja šola je iz let 1899-1900.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana, precej slab pa je zvonik, ki ima močno sprhnjeno notranjščino.

Registerske opombe: Vzdrževalne stroške krije lastnik spomenika. Cerkev je k.o. Polenšak, parc. št. 34, št. vlož. 52, cerkveni prostor pa k.o. Polenšak, parc. št. 337/5, št. vlož. 52.

Ostalo: Kapela v Bratislavcih je bila zgrajena l. 1869., posvečena 1871. Ima značilno visoko fasado z osrednjim stolpičem in dvema fialama. Neogotski

oltar je izdelal podobar Hecl, pozlatil pa Čuček iz Maribora. Obnovljena je bila leta 1913 ter ima mašno licenco.

Kapele v Dolencih, Kamenšaku, Stejancih, itd. so novejše in bp.

Opombe: Na bakrorezni božjepotni podobici, verjetno še iz 18. stoletja, so dobro vidni cerkev, župnišče in ogromna lipa.

Jože Turk: Zapiski mariborske topografije, 1962(?). o

-vi še močna kompozicijska tradicija.

Obhajilna miza iz leta 1910 je delo Ivana Rebeka, ključavničarja iz Celja. Krstilnik skromne povprečne oblike in izdelave je oz leta 1789, ko je Polenšak postal samostojna kuracija.

Vse vratnice in cerkvene klopi so iz leta 1886 in delo mizarja Franca Potočnika od sv.Trojice na Goriškem.

Orglje so bp.

V zakristiji je velika omara z v sredi pokrožnim čelom in napisom 17MFXH 37, ki je posebno s svojim kovanjem dober primer tovrstnega baročnega cerkvenega pohištva.

Ker je bila cerkev posvečena 1.1772, se sme domnevati, da je bila do takrat gñtovo tudi njena sedanja, véčinoma Holzingerjeva oprava, katere za oltarje je 1.1869 pozlatil in popravil Jožef Jakober iz Ptujja.

Oprema: Pod pevsko emporo stoji velik kip stbječe MB z otrokom, ki je bil v prvotnem glavnem oltarju in kaže na 1.polovico 17.stoletja. Je kvalitetno delo, ki pa je neprimerno polihromirano.

Sliki obeh Src, ki se nahajata ob imenovanem kipu, sta v bogatih okvirih ter delo Franca Nagerja in Edvarda Amana iz leta 1842. Pri Rokovem oltarju visi slika pp opl Marijinega vnebovzetja v običajni kompoziciji. Spodaj so okoli ležišča zbrani apostoli, v osi angeli dvigajo Marijo v nebo, kjer jo čaka sv.Trojica. Slika je kvalitetno baročno delo iz 18.stoletja v novejšem pozlačenem okviru.

Bep poznobaročen relikviar v podobi monštrance je iz 1770. Monštranca je poznobaročna. Paramenti so bp.

Zvonik: S pevske empole vodi v njega kamenit pp pòrtal. Njegova streha je bila obnovljena v stari obliki 1.1838., zadnjič leta 1935-1936. Tu so tri pločevinaste kanon-tablice iz 2.polovice 18.stoletja, Ura je iz leta 1897, zvon pa je izdelek šentvidske livarne iz leta 1927.

Podstrešje: Gradnja in oboki so opéčni. Cerkev kaže enotno gradnjo, vendar

• atiki Mihaela. Glavna kipa stojita v osrednjih ppk niši, ob strani na volutah sta puta, na vrhu vazimed njima pa rokokojske ornamentika. Reliefa obeh Src na menzi sta delo Ivana Sojča iz leta 1922. Oltarja sta kvalitetno delo iz obdobja 1760-1780.

Naslednji oltarni par je zopet pendanten, a ima različno plastiko. Oltar sestoji iz sarkofagaste menze enakeprejšnjim, mnogo širšega prostorno razgibanega podstavka, pred katerim je na menzi postiran tabernakelj, ki je volutasto flankiran ter nastavka s parom stebrov, pilastrov in volut ter golčastih kosov ogredja. Atika je volutasto flankirana, zaključuje pa jo golčasta, v sredini usločena greda. Ob podstavku sta voluti s putoma, ki pa na levem oltarju že manjkata. Osrednje ppk niše spremlja rokokojska ornamentika, ki se sicer na oltarju ne ponavlja. Na desnem oltarju so kipi Vida, Vincenca Pavlanskega, in Ignacija Lojole; zgoraj Izidorja v gloriiji, 4 putov, kartuša in dve vazi ter tabernakelj in votli na z mrtvim Jezusom, ki sta iz leta 1924. Na levem oltarju pa kipi Kristofa, Andreja in Jakoba, zgoraj Notburge, tabernakelj pa je iz leta 1926; ~~naxlaxax~~ enako kot votlina za jaslice. Vsi trije spodnji kipi so za oltar preveliki, precej tršati in sterejši od njega. Baje so iz ormoškega frančiškanskega samostana ter vsaj iz srede 18. stoletja. Kažejo straubovske poteze. Na desnem oltarju je rezljana deizis na skupina odlične kvalitete, ki je Holzingerjevo delo, enako kot tudi ob a oltarja.

Prižnica poznobaročnega koncepta in razgibanega ovalnega tlorisa z močno poudarjenim trebuhom je Holzingerjevo delo. Krase jo trije puti, reliefi Dobrega pastirja, Izročanja ključev, Hudobnega sejalca in Dobrega pastirja, lambrekinasti baldahin ter kartuša, ornamentika, Mozes z dekalogom in angelske glavice. Na sočasnih konsolah so v ladji še štiri kipi sv. Stefana, Leopolda, Donata in Ulriha. Kvalitetni kipi so vsaj deloma Holzingerjevo delo ter dobro dopolnjujejo celotno notranjščino, katero Holzingerjeva oprava dviga do veljave pomnega kulturnega spomenika.

Križev pot je zanimivo delo povprečne kvalitete iz l. 1833, v katerem še

vseh poznogotskih formalnih reminiscenc.

Ladjin strop krasi devet medaljonov s figuralno slikarijo Franca Gornika iz leta 1889., kar velja tudi za 12 pp prizorov iz Marijinega življenja na stenah presbiterija. Presbiterijev obok, podbočje in slavolok krasi mnogo kvalitetnejša slikarija, ki je delo Ferdinanda Kikereca (Quiquereza) iz leta 1888. Na temenu je v gloriји upodobljena ŠMB, v sosvodnicah so štirje evangelisti, v podbočju so paradiz, kombiniran z Marijinim kronanjem, Obiskovanje in Darovanje, na obočnih petah sta škof in papež, na slavoloku pa oboževanje stare podobe na stari lipi v Polenšaku, Elijev voz, Stvarjenje sonca in lune ter prerok Elizej z dvema medvedoma in 40-timi dečki. Slikarija je kvalitetna, po tehniki oljna tempera ter menda edino Kikerecovo delo pri nas. Presbiterij so prvotno pokrivala freske s čudeži iz časa obstoja tukajšnje škopulirske bratovščine. Leta 1785 so bile prebeljene, nakar je 1.1790 ponovno freskiral presbiterij Jožef Schiffer s prizori iz Marijinega življenja. Leta 1888 so bile tudi te prebeljene, nakar je nastala sedanja slikarija, katere je deloma izvedel zagrebški profesor Kikerec (ki je poslikal tudi cerkev v Marijini Bistrici), deloma pa Franc Gornik v letih 1888-1889.

Oprava: Glavni oltar je veliko delo s sarkofagasto menzo, tabernakljem iz leta 1903 in širšim nastavkom z obhodnima lokoma. Nastavek nosita dva para stebrov in dva para pilastrov, golšasto ogredje in volutasta atika z razgibano skupino BO v gloriји oblakov, glav, putov in efebov. Kipi Joahima, Ane, Caharija in Elizabete. V osrednji, konkavno-konveksni zaključeni niši stoji MB z otrokom. Oltar je precej bogato in kvalitetno delo, verjetno Holzingerjevo, ki je bilo obnovljeno leta 1932. Oltar je iz časa okoli 1760-1780 in kaže Königerjeve odmeve.

Slavoločni oltarni par je enak. Oltarja sestavljata sarkofagasti menzi, počevno v prostor stopajoča predela, nastavek, katerega nosi kombinacija pilastra, volute in obrobne polstebra ter golšasta kosa ogredja in končno od volut nošena atika. Rokov oltar ima kipa Janeza Krstnika in Boštjana in

Stranski steni sta enako oblikovani, le da imata v pritličnem delu manjši pp lini. Vzhodna stena ima samo zazidano pp lino in bifožne zvonové line. Sprednja zvonikova stena je včasih hranila J. Schifferjevo fresko v čast Marije, katere kompozicija pa ni več znana. Vratnice so enako kot vse ostale štiri iz leta 1886. Zvonico pokriva križni obok. Glavni portal je pp, s profilirano gredo. Kropilnik je školjkast. Sled pristrešnega talnega zidca dokazuje, da je zvonik malce mlajši.

Ladjo obtekata pristrešni talni in profiliran, konkaven, venčni zidec, ki se na zahodni strani ravno nadaljuje do zvonika. Enakim podolžnici imata po eno zazidano okno, po dveje visokih ppu oken s pravokotno mrežo, po eno okroglo okence in po en pp portal s profilirano preklado in zvonasto strešico. Presbiterij obtekata enaka zidca, obstopa pet opornikov (na severu eden manjka zaradi zakristije) s klesanimi čeli, konkavnim zidcem in pultasto strešico ter predira tri ppu okna s stopničastim ostenjem in pravokotno mrežo. Zakristija ima v severni steni pp vhod s pp svetlobo, v vzhodni steni pa kamnito pp okno s satastimi stekli.

V južno presbiterijevo steno je vzidana manjša pp plošča z napisom: GASPER GIGIZ / MIT SANE 2 FAE / USALA ET MA / RINA ZU GEDA / NUS LIBE FAU ET / MATEE GIGIZ / TISES ZVER 1633.

Notranjščina: Črno-bel cementni tlak 1885 je v presbiteriju za dve stopnici višji. Zidana pevska empura počiva na dveh toskanskih stebrih in treh križnih obokih; ima desno stopnišče in polno, gladko ograjo, zaključeno s profiliranim zidcem. Ladjo členijo trije pari močnih notranjih nosilcev, ki imajo pali. Často zaključeni podstavek in močan zidec ter nosijo štiri pare sosvodnic, ki se zajedajo globoko v banjasti obok. Členjeni slavalok je ppk.

Nerazčlenjeni presbiterij pokriva banja z dvema paroma polkrožno zaključenimi sosvodnic in tristranim zaključkom. Na levo vodi v zakristijo pp portal s prezanim gornjim robom. Zakristijo pokriva poznobaročen kapasti obok, z ladjo odnosno pražnico v njej pa jo povezujejo naknadno prebita vrata iz l. 1854.

Vse cerkvena notranjščina diha ranobaročnega duha, ki se je osvobodil že

5lesenih oltarjev s kamnitimi kipi iz sr.18.stol. Kiparsko posebno dober je oltar sv. Krištofa. Ipar zelo izrazit, po obdelavi las v kosmi in živahni draperiji komponirni slikovito s ploskvami.

*stega časa je prižnica.

Odlično kiparsko delo pa je majhna skupina Križanega med Marijo in Janezom in Marijo Magdaleno na živahnem rokokojskem podstavku. Spada med prvovrstna baročna dela te vrste.

Oboki v ladji in prezbitერიju banja s sosvodnicami.

Portal ima l.1621, prezbitერიჲ ima zunaj kamnite opornike.

Mase zelo pretehtane. Lep renes. zvonik s kamnitim vencem in dvojnimi linami.

Za čas postanka zelo značilna arhitektura.

Stele, CXXII, 28.8.1951, str.64.

POLENSAK (POLLENSCHAK)

Župna cerkev, posvečena Marijinemu obiskovanju. Božja pot.

Pravilno orientirana cerkev stoji na griču sredi vasi v n.v. 396 m.

Viri in kazakstanski literatura: Farna kronika, začeta 1.1840 od Petra Dapka; bakrorezna božjepotna podobica iz druge polovice 18.stol.

Karakteristika: Cerkev sestavljajo: prizmatičen zvonik, pravokotna ladja, ožji in nižji $3/8$ zaključeni presbiterij ter na severu mu prizidana prizmatična pritlična zakristija. Gradnja je večinoma kamenita, ometana. Strehe ppečna, zvonikova je čebulasto-laternasta-čebulasta, pločevinasta. Cerkev je dober primer enotne gradnje in dobre kvalitete ter pomembna kot arhitektonski spomenik.

Zunanjščina: Zvonik obdajajo plitev talni zidec, kamenit pravokoten zidec, dva profilirana kamenita konvekсна zidca in raven, bogato profiliran, konvek-sen fabion. Vogali so izdelani iz klesance. Na sprednji steni si sledi prep-rest pp portal s profilirano ravno preklado in letnico ANNO 1621., dve vešji ppk členjeni lini in biforna zvonova lina, zaključena z ravno karniso.